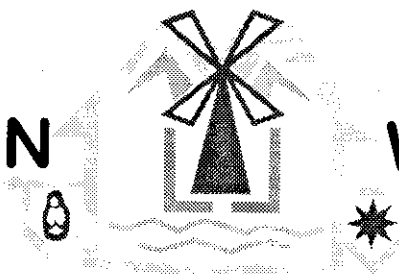

TUSSEN

WILGENPLAS & ROTTE

vereniging stedenbouwkundig wijkbehoud hillegersberg-schiebroek-terbregge

oktober 1996 no. 38

UITNODIGING OPENBARE AVOND

OP DONDERDAG 21 NOVEMBER 1996, AANVANG 20.00 UUR

Lommerrijk, Straatweg 99, Hillegersberg

UITNODIGING OPENBARE AVOND
OP DONDERDAG 21 NOVEMBER 1996
AANVANG 20.00 UUR
IN LOMMERRIJK, STRAATWEG 99, HILLEGERSBERG

Deze avond staat in het teken van de natuur in Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge. Een inleiding met dia's zal worden gehouden door de heer Remko Andeweg, botanicus en verbonden aan de Dienst Gemeentewerken Rotterdam. Elders in dit nummer is een korte samenvatting van de inleiding opgenomen.

PROGRAMMA

19.30 uur	zaal open, er is koffie
20.00	welkom door de VSW-voorzitter
20.15	uitreiking oorkonde(n) behorende bij het VSW-gevelschildje, door de heer Mr. A.M. Mout, oud bestuurslid van de VSW.
20.35	speciaal welkom voor het vijfhonderdste lid van de VSW
20.45	eerste deel van de inleiding van de heer R. Andeweg
21.10	pauze, met gelegenheid de VSW-publicaties in te zien en aan te schaffen
21.30	tweede deel van de inleiding van de heer R. Andeweg
21.50	gelegenheid tot het stellen van vragen
22.30	einde

In de inleiding van de heer Andeweg komt het beleid ten aanzien van het groen in onze deelgemeente, niet of nauwelijks aan de orde. Omdat ongetwijfeld vragen rijzen over de relatie tussen natuur en beleid (aard en omvang groenvoorziening, onderhoud etcetera) zal de heer M.G. Lindeman van het "Team Beheer" van de deelgemeente aanwezig zijn om eventuele vragen te beantwoorden. Hij doet dit in plaats van ons lid mevrouw F. Prins, portefeuillehouder van onder meer Beheer Buitenruimte en Milieu, die helaas op deze avond verhinderd is.

LEZING

"Natuur in de deelgemeente Hillegersberg Schiebroek"

Wanneer wij spreken over natuur in de stad dan roept dat vaak zeer verschillende gedachten op. De een denkt aan stukjes authentiek polderland die ongerept in de stad zijn opgenomen, een ander ziet de bomen in de straat en de aangelegde plantsoenen als vertegenwoordigers van de stedelijke natuur.

Toch is er ook in de stad voortdurend natuur om ons heen, al waren het alleen maar de plantjes tussen de straatstenen en het hele gezelschap aan microscopisch kleine organismen dat, of wij willen of niet, zich altijd in onze woningen ophoudt.

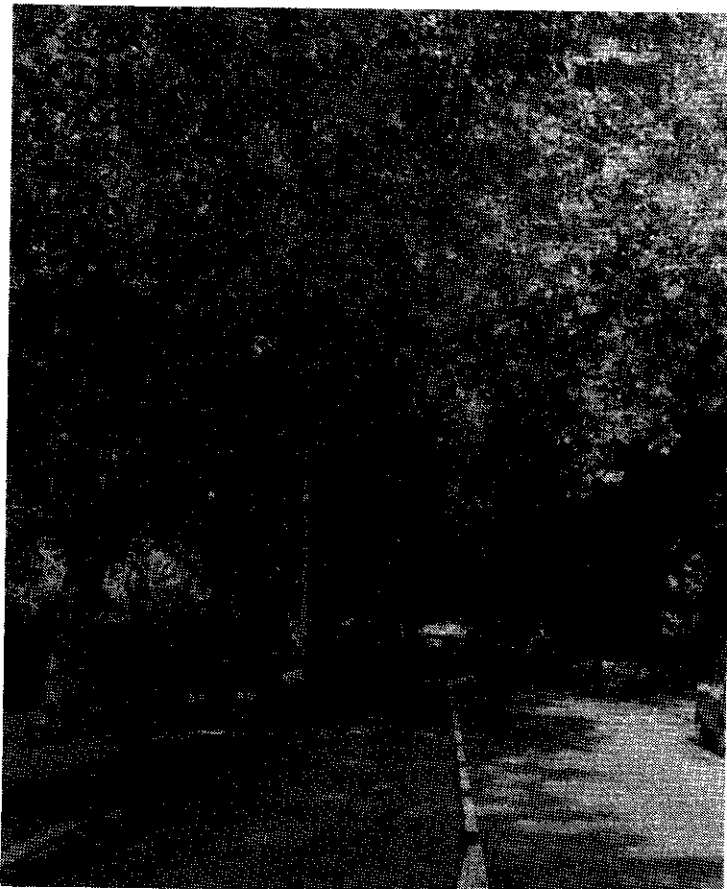
Zo spelen in de openbare ruimte van de stad zich ook voortdurend natuurlijke processen af die hun invloed hebben op de planten en de dieren die in het stadsmilieu kunnen leven.

Soms heeft dit tot gevolg dat er in de stad levensvormen voorkomen die, zonder het bestaan van een door de mens gemaakte omgeving, in deze contreien niet zouden voorkomen. Een enkele maal gaat het daarbij om zeldzame situaties die door ons zo worden gewaardeerd dat wij ze willen handhaven en beschermen, muurplanten zijn daar een voorbeeld van.

In andere gevallen laat b.v. de beheerder van het openbare groen binnen het beheer ruimte voor spontane ontwikkelingen door natuurlijke oevers aan te leggen of grazende dieren in te zetten.

Aan de hand van een aantal voorbeelden uit de deelgemeente wil ik een beeld geven van wat stedelijke natuur en het beheer daarvan, allemaal kunnen inhouden.

Remko Andeweg,
botanicus.

BRANDBRIEVEN

Brandbrieven naar de deelgemeente en naar de gemeente Rotterdam met ontvangen antwoorden.

De contacten met de deelgemeente verlopen naar wens. Maandelijks heeft de secretaris van de VSW met Mw. Mr. Blok, beleidsmedewerker R.O. een gesprek om hetgeen in de vorige bijeenkomst werd besproken, te volgen en om op de hoogte te geraken van nieuwe initiatieven en/of bouwplannen.

PAND HET OUDE RAADHUIS IN DE KERKSTRAAT
Het bestuur heeft de deelgemeente en het OntwikkelingsBedrijf Rotterdam, het OBR (het voormalige Grondbedrijf), meegedeeld dat het zich ernstige zorgen maakt over de toestand van dat pand aan de Kerkstraat 10. Het is notabene een rijksmonument maar het ziet er zeer verwaarloosd uit. Ernstige scheuren zijn zichtbaar en het metselwerk langs de ramen laat los. Gevreesd wordt dat ook de fundamenteën in slechte staat zijn.

ANTWOORD VAN HET OBR:

Door het OBR werd opdracht verstrekt het totale achterstallige onderhoud van het pand Kerkstraat 10 in kaart te brengen.

Later werd via het college voor Welstand en Monumenten vernomen dat inderdaad met de restauratie zal worden aangevangen.

Naar verluidt zal dit nog dit najaar zijn.

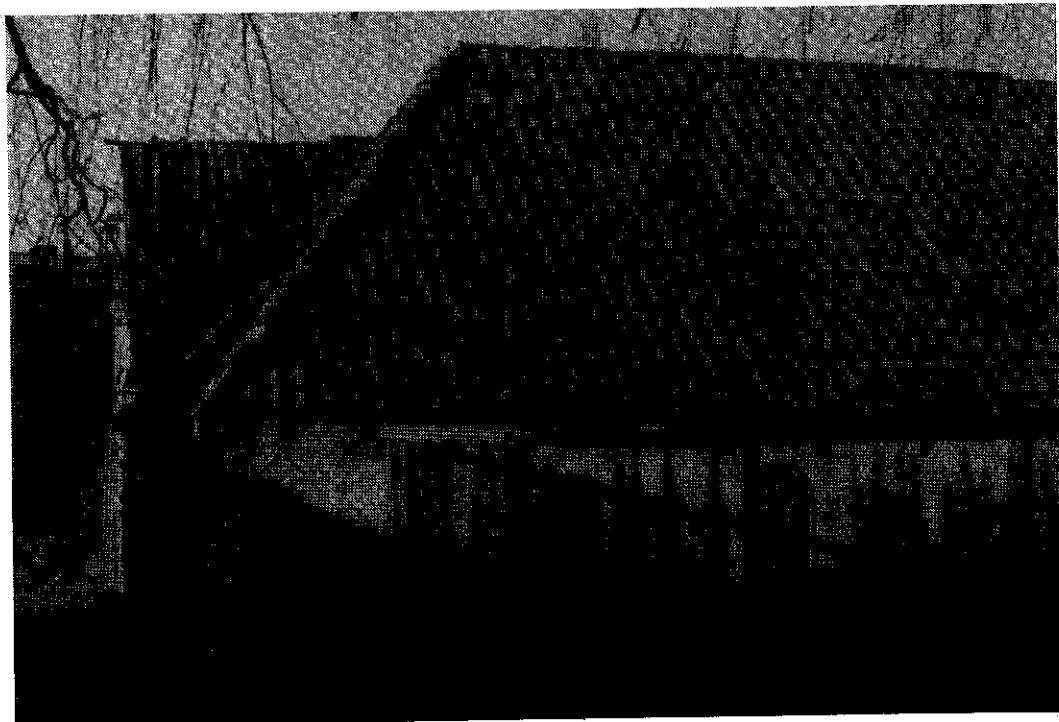
BOERDERIJ GRINDWEG 65, STENEN KOESTAL MET SCHUUR

Tijdens het onderzoek van de Commissie Studie en Inventarisatie bleek hoe slecht dit pand er aan toe is: een monument dat is opgenomen in de Monumentenkaart van het Historisch Genootschap Roterodamum en in het Monumenten Inventarisatie Project van de de Gemeente Rotterdam (de zg. MIP-lijst).

Aan het OBR werd verzocht dit pand (eigendom van de gemeente Rotterdam) te doen herstellen zoals elke burger dat is verplicht tav zijn eigendom te doen.

ANTWOORD VAN HET OBR:

Nog niet ontvangen.

AANKOOP LOCATIE GRINDWEG 33 TM 37

Het OBR heeft voorgesteld tot verkoop van die locatie over te gaan en te komen tot een plan voor het gehele gebiedje met name de aanleg van een tweede lint, parallel aan de Grindweg.

REACTIE VAN DE VSW:

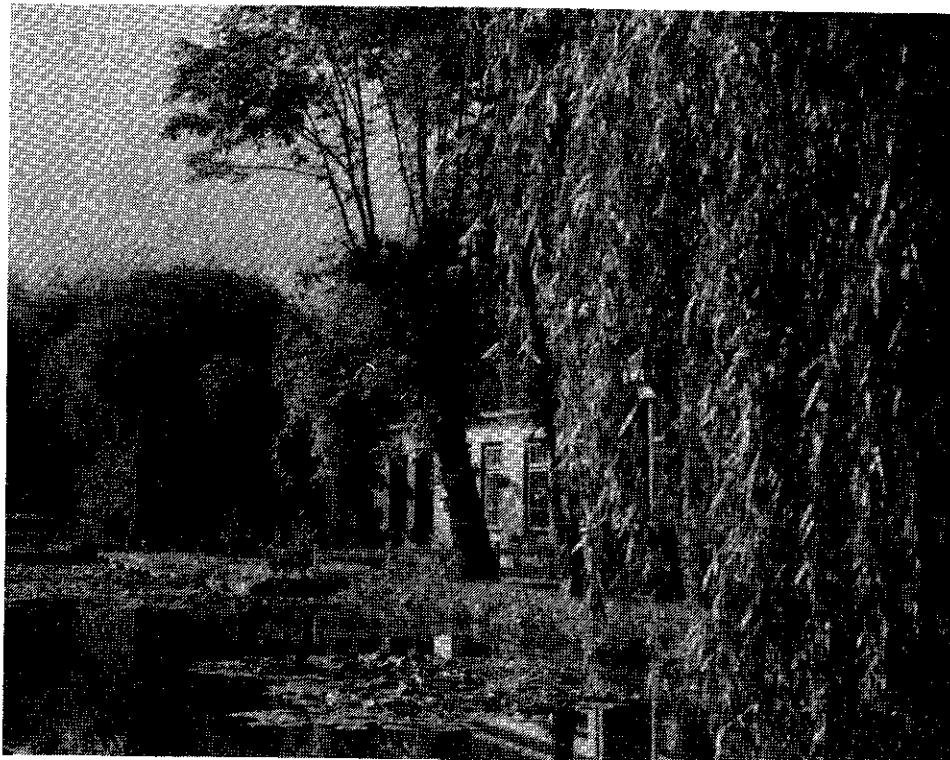
Het bestuur is fel tegen en heeft dit in een uitvoerig commentaar medegedeeld. Er is geen enkele noodzaak om vooruitlopend op het beeldkwaliteitplan (zie elders in dit blad) beslissingen te nemen over verdere bebouwing langs de Grindweg. De zaak is slechts actueel omdat een grondeigenaar grond te koop aanbiedt.

In het bestemmingsplan Jasonweg wordt het gebied aan de Grindweg bestemd voor lintbebouwing met een mogelijkheid voor beperkte bebouwing op het achterterrein. Lintbebouwing is vrijwel aaneengesloten bebouwing langs hoofdwegen, terwijl de achterliggende gronden onbebouwd blijven. Als een tweede lint wordt toegestaan, ontstaat gewone rug aan rug bebouwing en wordt het beeld verstoord.

Als het de deelgemeente ernst is met het bewaren van het speciale karakter van de Grindweg, dan mogen hier geen concessies worden gedaan. En als de ev woningbouw wordt ontsloten vanaf de Amazonelaan, dan zal een groot deel van de charme van het Hermespad verloren gaan. De VSW is voorstander van het behoud van de panden Grindweg 33 tm 37.

ANTWOORD VAN DE DEELGEMEENTE:

Geen direct antwoord ontvangen maar er is een plan tot het uitbreiden van de pandjes aan de achterzijde en tot opknappen.

KLEIWEG 373, BEZWAARSCHRIFT TEGEN SLOOP/NIEUWBOUWPLAN

Hoe goed de contacten met de deelgemeente ook zijn..... soms slipt er toch iets tussen door. Dat is gebeurd met dit pand.

Het boerderijcomplex uit het eind van de 19e eeuw is naar de mening van de VSW een beeldbepalend gebouw en het komt ook voor in de Inventarisatie van Rotterdam.

ANTWOORD VAN DE DEELGEMEENTE:

Na afweging van de in het geding zijnde belangen is het dagelijks bestuur van de deelgemeente tot de conclusie gekomen dat de procedure die tot een bouwvergunning leidt, zal worden voortgezet.

"Ondanks de ingebrachte bezwaren kan niet worden gesteld dat gezien de ligging, het belang van het behoud van het pand zwaarder zou moeten wegen dan het belang van de aanvrager bij het realiseren van een aan de eisen van deze tijd aangepaste woning. Er zijn bovendien geen instrumenten voorhanden om de sloop van deze woning te voorkomen".

Met excuses van de deelgemeente dat de VSW niet werd geraadpleegd over dit bouwplan. Men zal trachten dergelijke omissies in de toekomst te voorkomen. Jammer van dit mooie pandje!

STRAATWEG 193, DE KAP VAN ALLE, WERKELIJK ALLE GROEN OP DEZE LOCATIE TEN BEHOEVE VAN DE HERBOUW VAN HUIZE SUZANNA EN EEN NIEUW PAND OP HET ACHTERTERREIN

Het bestuur van de VSW vreesde dat er met de rooivergunning in de hand, meer was gerooid dan waarvoor vergunning werd verleend. Bovendien werd zeker vier weken te vroeg gerooid en gekapt! De VSW maakte hiertegen bezwaar. Hoe denkt de deelgemeente in de toekomst te controleren hoe een vergunning wordt nageleefd?

ANTWOORD VAN DE DEELGEMEENTE:

Omdat het bestuur van de VSW geen bezwaar heeft gemaakt tegen de inhoud van de verleende vergunning maar tegen de feitelijke uitvoering van de rooiwerkzaamheden, werd het bezwaarschrift ongegrond verklaard. Dit waren geen bezwaren waar de deelgemeente iets aan kan doen, want de procedure is naar behoren verlopen. Tegen de aanvrager is vanwege de te vroege uitvoering van de vergunning door de parkwachter procesverbaal opgemaakt. Een fikse boete kan worden opgelegd. Dit voltrekt zich echter buiten het gezichtsveld van de deelgemeente.

De Vlietsloot: Ook een te beschermen monument!!!

TE BESCHERMEN MONUMENTEN

Op verzoek van de deelgemeente heeft de VSW een lijst opgesteld van panden anders dan die langs de Straatweg (die reeds zijn doorgegeven) die feitelijk eveneens wettelijke bescherming dringend nodig hebben. Het belang van de genoemde panden wordt ook onderschreven door het Historisch Genootschap Rotterdamum en het Monumenten Inventarisatie Project.

Wij vroegen de deelgemeente of zij ons mening deelt en of zij bereid is stappen te ondernemen die tot die bescherming kunnen leiden. Behalve voor panden vragen wij de aandacht ook voor de bijzondere dorps- en stadsgezichten. Is de deelgemeente bereid te bevorderen dat op gemeente-niveau een register van beschermde stads- en dorpsgezichten tot stand komt?

ANTWOORD VAN DE DEELGEMEENTE:

De deelgemeente heeft geantwoord dat zij met de VSW alert zal blijven op ongewenste ontwikkelingen rond objecten die bedreigd worden. De suggestie van de VSW te komen tot een gemeentelijk register van beschermde stads- en dorpsgezichten zal het dagelijks bestuur bij herziening van de monumentenverordening zeker onder de aandacht van het stadsbestuur brengen.

LEST BEST:

In maart 1996 ontvingen wij van de deelgemeente een uitgebreide brief over de relatie VSW-deelgemeente. Allereerst werd de waardering uitgesproken voor de wijze waarop de VSW de bijzondere waarde van dit gebied op ondermeer historisch en architectonisch gebied steeds weer onder de aandacht weet te brengen. En een bijzondere vermelding kregen de talrijke publicaties van de VSW die in de deelgemeentelijke beleidsvorming steeds opnieuw hun waarde bewijzen. Daarna wordt de feitelijk reeds bestaande samenwerking geformaliseerd (dat wil zeggen: zwart op wit vastgelegd): De deelgemeente informeert de VSW zo vroeg mogelijk over plannen in gevoelige gebieden. Bij voorgenomen bouwactiviteiten die vanwege hun invloed op de omgeving of hun ligging gevoelig zijn, wordt voorafgaande aan de besluitvorming een reactie van de VSW gevraagd. Bij het opstellen van beleidsuitgangspunten voor bijzondere gebieden zal de VSW tijdig worden betrokken. Zo vaak als daartoe aanleiding is, zal er overleg plaats vinden tussen de VSW en de deelgemeente. **HIERVOOR HEBBEN WE JAREN LANG ONS BEST GEDAAN!**

I.H-vR
secretaris

EEN BEELDKWALITEITEN-PLAN VOOR HILLEGERSBERG (2)

In het mei-nummer van Wilgenplas & Rotte hebben wij U bericht over het op stapel staan van een beeldkwaliteiten-plan (BKP) voor Hillegersberg e.o. en U tevens toegezegd u op de hoogte te houden van de ontwikkelingen daarover.

De VSW is door de deelgemeente uitgenodigd zitting te nemen in een daartoe ingestelde werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van Deelgemeente, Stadsontwikkeling, Welstandstoezicht, Buro Monumenten en de VSW, terwijl het plan wordt opgesteld door het gekozen buro Helling/Krop/Bekkering.

Wij gaven aan dat het ruimtelijk beleid, als belangrijke taak voor het bestuur, zorgvuldig dient om te gaan met bestaande kwaliteiten in onze omgeving. Aangezien ruimtelijke kwaliteiten moeilijk objectief zijn te definiëren is het opstellen van een BKP geen eenvoudige zaak; bovendien is met dit betrekkelijk nieuw instrument nog weinig ervaring opgedaan.

Getracht wordt in een dergelijk plan aan te geven waar de gebieden liggen die zich, door de historische kenmerken en de architectuur, in karakteristiek en identiteit onderscheiden van de overige delen van de wijk.

Juridisch gezien heeft het BKP geen beschermende status, maar men kan het wel als toetsingsinstrument bij het Welstandstoezicht hanteren en ook als voorstudie c.q. onderlegger beschouwen voor een nieuw bestemmingsplan, dat wel een wettelijke status kent.

Wij stellen het zeer op prijs dat de Deelgemeente, als eerste in Rotterdam, het initiatief heeft genomen een dergelijk BKP op te stellen, en wel voor het gebied van de "kernen en de linten", d.w.z. Hillegersberg-dorp en Terbregge, de Strekkade, de Straatweg/B. Dorpsstraat/Grindweg, de Ringdijk, de Hoge Limiet en de Rotte-oeveren.

De stand van zaken is zo dat er op dit moment een eerste concept is opgesteld, dat is becommentarieerd door de betrokken leden van de werkgroep.

De VSW gaf hierbij haar mening als volgt weer:

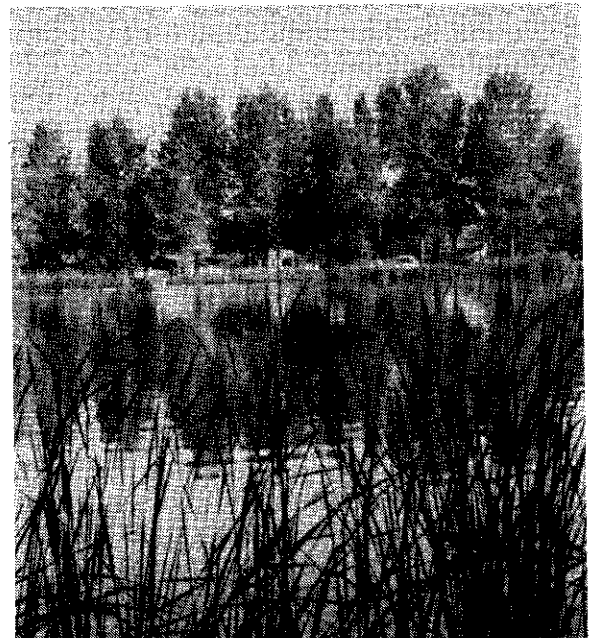
ALGEMEEN:

Wij spreken de hoop uit dat met het BKP een kader wordt verschaft voor een zorgvuldig RO-beleid, dat recht doet aan behoud van de kwaliteiten die het wonen in onze wijk zo geliefd maken.

Wij betreuren het echter dat enerzijds wordt gesteld dat monumenten een belangrijke rol spelen in deze kwaliteit, en dat een goede en passende inbedding van belang is, maar dat anderzijds de nota geen rol kan spelen in de bescherming ervan. Juridisch is dit thans misschien wel juist, echter wij achten het van groot belang dat de nota aanknopingspunten zal bieden voor het zoeken naar een methodiek die de kwaliteiten juist wel beschermt.

Wij denken hierbij aan een verscherpt Welstandstoezicht in de zgn "gevoelige gebieden", maar ook aan het aanwijzen van "beschermd gebieden" in de Rotterdamse Monumentenverordening, wanneer de lijst van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg RDMZ geen uitkomst biedt.

Hierbij is tevens de soms optredende overmaat aan reclames en het overdadige, vaak weinig fraaie, straatmeubilair als onderwerp van zorg aan de orde gesteld.

GEBIEDSDELEN:

* De enclaves rond de Hillegondakerk en het Boterdorpse verlaat worden hoog gewaardeerd, maar nauwelijks verder behandeld.

* Wij onderschrijven de verdere integratie tussen Achterplas en Berg- en Broekpark, en zouden hierbij gaarne de Meidoornweide willen betrekken.

* De unieke relatie tussen de Voorplas en Centrumgebied met winkels dient te worden versterkt. (wandel/winkel-promenade?)

* Bij de Straatweg wordt gepleit voor het behouden en zo mogelijk versterken van open doorkijkjes naar het water; het dichtslibben van de aanwezige open ruimte tussen de afzonderlijke panden dient derhalve te worden tegengegaan.

Bij de thans op veel plaatsen gesignaleerde neiging tot een schaalvergroting dient de invloed hiervan op zowel de Straatweg als die op de plasoevers als belangrijk beoordelings-criterium bij de plan-procedures te worden afgewogen.

De aanwezige voortuinen dragen in belangrijke mate bij aan de landelijke sfeer van deze toch drukke stadsweg, en dienen niet als parkeerterrein te worden ingericht.

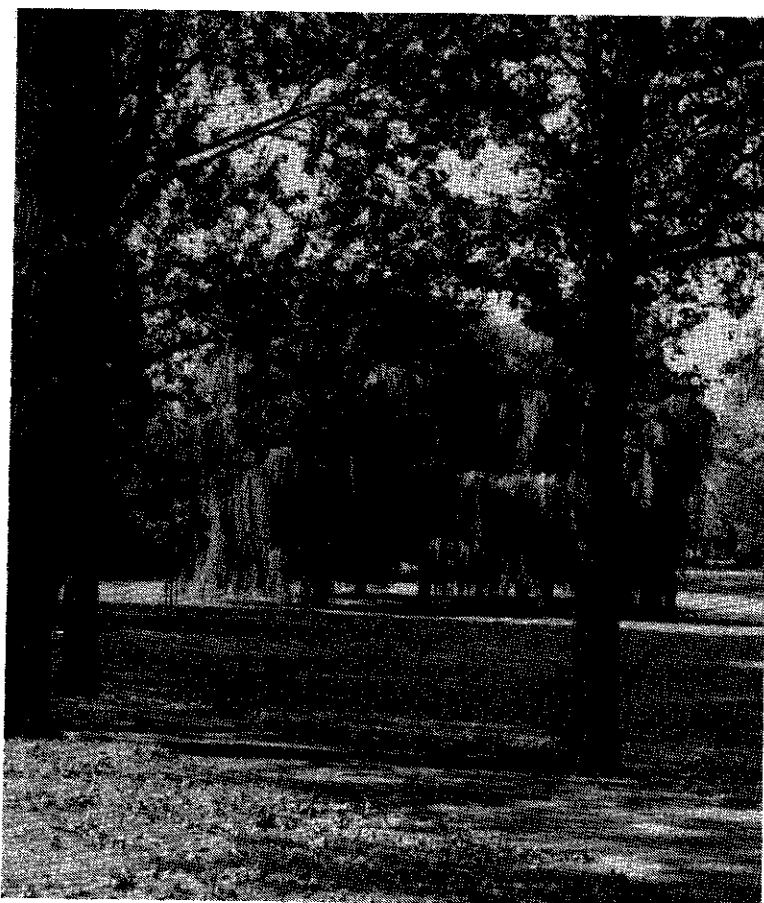
* Wij achten het van groot belang een ruime marge te hanteren tussen de Rotte/Rottekade en de nieuwe geprojecteerde bebouwing van het Stoopweggebied, waarin de ruimte tussen 1e en 2e kwelsloot als recreatieve route een belangrijk instrument kan zijn.

De bebouwing op de Rottekade dient een open karakter te behouden met een vrije ruimte tussen de woningen die niet door garages etc. mag worden dichtgezet.

* Nieuwe bebouwing langs de Grindweg (de groene ader) dient kleinschalig te zijn met open ruimten tussen de bebouwing van vrijstaande c.q. dubbele woningen.

De bebouwing op de hoeken ("boekensteunen") dient terugliggend ten opzichte van de Grindweg te worden geplaatst zodat het lineaire karakter niet verloren gaat.

J. Fens (wordt vervolgd)

STIJLVOORBEELD 50/60-ER JAREN: WINKELINTERIEUR APOTHEEK BEETHOVEN

Eind vijftiger jaren werd er op de hoek Beethovensingel/Molenlaan een blokje winkels met woonhuizen erboven die voorzien zijn van een dakterras, gebouwd. Dit alles werd ontworpen door architect Noorlander die indertijd op de Molenlaan woonde. Dit blok maakte deel uit van het nieuwe winkelcentrum Beethovensingel.

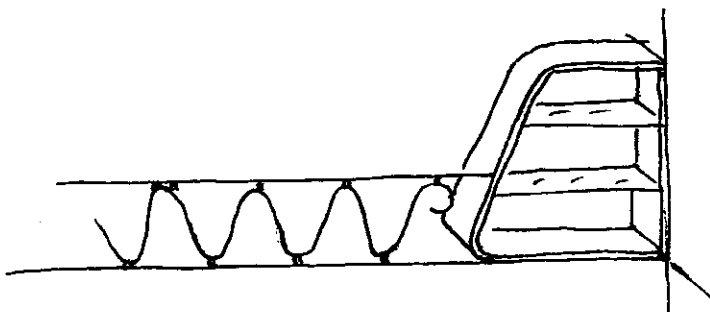
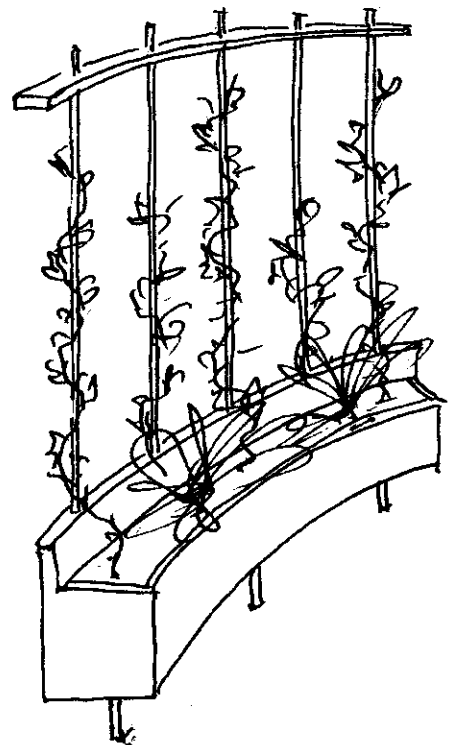
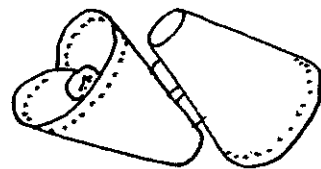
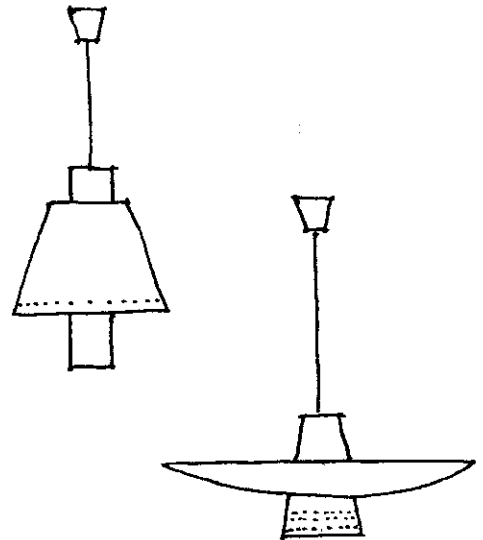
De toenmalige apotheker de heer Ploeg, liet het interieur door een interieurarchitect inrichten (de naam is niet bekend).

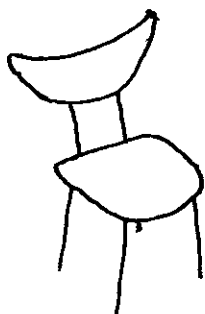
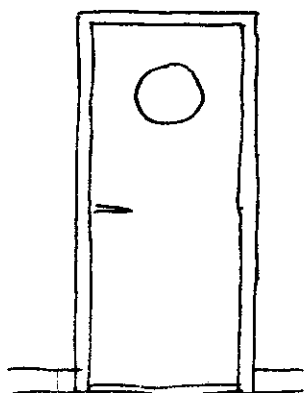
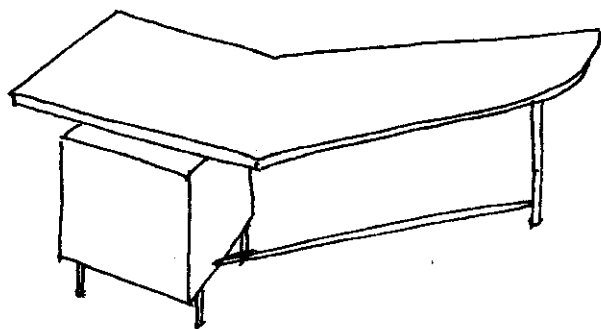
Toen was het heel gewoon dat elk deel van het interieur speciaal werd ontworpen en door meubelmakers uitgevoerd. Tegenwoordig worden bijna alleen modulaire standaard apothek-inrichtingen gebruikt.

Sinds de vijftiger jaren heeft de tijd even stil gestaan in het publieksgedeelte van de apotheek. De entree werd gewijzigd in verband met de veiligheid tijdens nacht- en weekeinde-opening. Het werk- en opslag-gedeelte werd wel gemoderniseerd door de huidige Apotheker Drs P.M.Jansen, die de winkel van de heer Ploeg huurt, om efficiënt te kunnen werken. De oude apotheker, eigenaar van het pand, beschermt de oude winkel "fanatiek". Er mag absoluut niets aan gewijzigd worden en alles dient in de originele kleuren te blijven.

Dit alles is eigenlijk ontstaan omdat vlak voordat de heer Ploeg zijn winkel overdroeg, er een museum-medewerker bij hem langs kwam en hem er op opmerkzaam maakte dat dit toch wel een uniek bewaard gebleven stijlvoorbeeld was: kasten, vitrines, lampen en zelfs nog de stoelen.

Ik weet niet of de heer Jansen zo blij is met dit monumentwaardige interieur van bijna veertig jaar oud. Aan de ene kant ziet hij wel de charme ervan, anderzijds moet hij er op efficiënte wijze zijn apotheek zien te runnen. Volgens mij moet dat kunnen.

TYPISCH JAREN 50:

Een schitterende verzameling lichtarmaturen. Binnenkomend tegen de muur een ensemble van twee spotjes ieder een andere kant uitschijnend. Boven de toonbanken hangen twee verschillende soorten lampen. Alle lampen zijn voorzien van kleine gaatjes langs de randen, waaruit licht komt dat feestelijk aandoet.

Er is een vitrine/toonbank van schroten met glas en een niervormige tafel, waarschijnlijk vroeger het bureau van de apotheker gezien het ladeblok dat er aan vast zit.

Er is een plantenbak in het vaste interieur opgenomen, met een aantal ronde latten waartegen klimplanten zouden kunnen opgroeien.

De wandvitrine, voorzien van indirect TL-licht, heeft nog een paar glazen deurtjes, parelglas met een ranke verchromde metalen omlijsting. Hier en daar is wat glas verdwenen maar niet storend.

Tussen de vitrinekast en het plafond is een schrootjes wand- aftimmering, geschilderd in blauw/grijs, om en om licht/donker.

In de hoek is er nog de deur van de oude telefooncel met een rond raam erin, kleur grijsig rood. Deze grijzige kleuren waren kenmerkend voor die tijd. Ze zijn ondanks het nieuwe schilderwerk, gehandhaafd.

Achter deze deur kon de apotheker op discrete wijze zijn telefoongesprekken voeren. Iets dat niet meer voldeed.

De vloer is voorzien van natuurstenen zg. breuktegels: vierkante tegels die bestaan uit verschillende soorten natuursteen- brokjes.

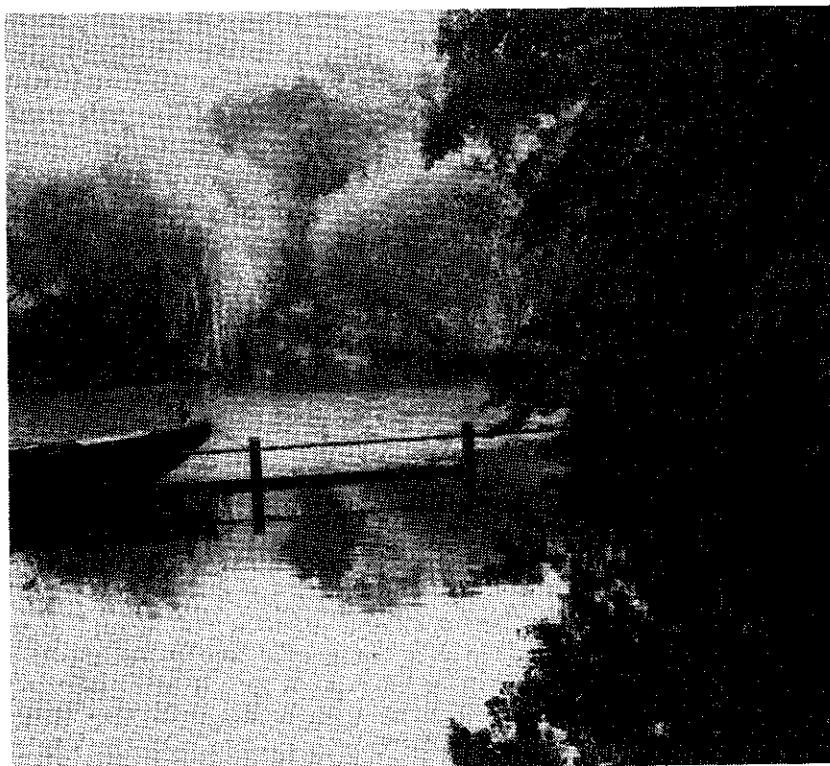
En om de stijklkamer compleet te maken staan er nog drie stoelen uit die tijd, overtrokken met een kunststof bekleding en voorzien van ranke zwarte pootjes.

Niet iedereen zal de hier zeer konsekvent toegepaste stijl waarderen omdat hij die tijd zelf heeft meegemaakt. Op dit moment staat deze stijl weer in de belangstelling. Daardoor is er een herwaardering gaande.

Het zou mooi zijn als deze winkel in deze staat behouden zou kunnen blijven. Zie ook slagerij Tol! Daar zijn ze ook nog steeds trots op wat er toentertijd is ontworpen. Met wat kleine handycaps is best te leven!

Norman Langelaan.

Nog twee maal de Vlietsloot

STICHTING BERG EN BROEK

De Stichting Berg en Broek, opgericht door de VSW in 1982, houdt zich actief bezig met het bevorderen van de restauratie van historisch en/of architectonisch waardevolle gebouwen en bouwkundige projecten.

Het bestuur van de Stichting Berg en Broek wordt gevormd door mensen die deskundig zijn op verschillende gebieden en die dit werk geheel vrijwillig doen.

In het verleden is het ons enige malen gelukt om een woning, die eigenlijk al bestemd was voor de sloop en die door de gemeente op de markt werd gebracht, van de ondergang te redden.

Door een restauratieplan te ontwikkelen en iemand te vinden die bereid was dat uit te voeren, was het mogelijk de panden Streksingel 25/26, Grindweg 19 en Kerkstraat 31/33 te behouden.

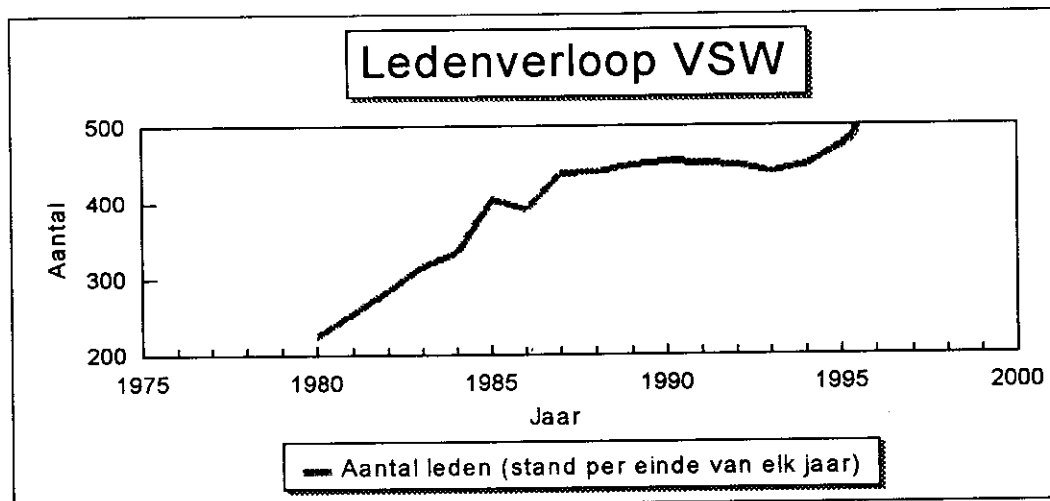
In deze "Tussen Wilgenplas en Rotte" willen wij echter vooral ook aandacht vragen voor onze adviezen aan particulieren die een karakteristiek pand bezitten of overwegen er een te kopen en die zich bewust zijn van de architectonische en historische waarden. Wie zo'n pand wil restaureren of verbouwen, kan zich door de Stichting Berg en Broek op weg laten helpen.

Het gezamenlijk bekijken van het pand met een deskundige uit het stichtingsbestuur kan inzicht geven in de historische en architectonische aspecten en in de bouwkundige toestand en in de mogelijkheden van restauratie naar de oorspronkelijke toestand waarbij wij graag speurwerk verrichten. Ook kan vaak al een eerste globale indicatie worden gegeven van de daarmee gemoeide kosten.

De Stichting Berg en Broek treedt niet op als architectenbureau. Wel kan worden geholpen met het zoeken naar een deskundige architect en met het leggen van de contacten. Bij het ontwikkelen van de plannen en bij de uitvoering daarvan, kan de Stichting als deskundige gesprekspartner betrokken blijven.

Wie belangstelling heeft nodigen wij graag uit contact met ons op te nemen. Het gaat echt niet alleen om monumenten of monumentwaardige gebouwen maar om alle karakteristieke panden, zeker de panden die voorkomen in de inventarisatie van de VSW.

Het adres van ons secretariaat is: Obrechtlaan 21, 3055 TJ te Rotterdam; tel 010-4221553.

**UITGAVE VAN DE VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD
HILLEGERSBERG-SCHIEBROEK-TERBREGGE**

Aan deze uitgave werkten o.a. mee:

- bedrijven die zich voor deze uitgave inzetten:

COMPUBEST, Liduinaplein 4, 3055 LH Rotterdam
DE ZAAK, Agniesestraat 50, 3032 TN Rotterdam

- zetwerk
- drukwerk

- de medewerkers die zorgden voor de inhoud en illustraties:

ir. E. Alberts	R. Andeweg, botanicus
ir. J. Fens	mevr. I. Heetman-van Riel
N.F. Langelaan	mevr. B. van de Loo-Wessely
ir. P. Mulder	mevr. L. Berger-Schut
dr. W.E. Skoda	

Uiteraard is het bestuur van VSW verantwoordelijk voor de inhoud.

Dagelijks bestuur:		Telefoon
ir. P. Mulder	voorzitter	4227373
mevr. I. Heetman-van Riel	secretaris	4225789
mevr. B. van de Loo-Wessely	penningmeester	4182231

Rotterdam, oktober 1996